

JORNADES

***LA NOVA REGULACIÓ DELS PACTES
SUCCESSORIS
A LES ILLES BALEARS***

**PRIMERA SESSIÓ:
EL PACTE SUCCESSORI DE DEFINICIÓ**

**BARTOMEU BIBILONI GUASP
&
FRANCESCA LLODRÀ GRIMALT**

PALMA, 11 DE GENER DE 2023

PART I: ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

I.- Escritura pública:

Elements formals.

Article 5 Llei 8/2022

Forma

Els pactes successoris prevists en aquesta llei només seran vàlids si es formalitzen en escriptura pública.

En la dita escriptura pública, s'han de fer constar la data i l'hora d'atorgament. En cas d'omissió o falta d'expressió de l'hora de l'atorgament del pacte successori, s'ha d'entendre que el testament atorgat el mateix dia serà considerat com a acte posterior, sempre que no es pugui demostrar el contrari.

Així mateix, s'ha de comunicar l'atorgament al Registre General d'Actes d'Última Voluntat.

PART I: ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

II.- Subjectes

1.- Requisites.

- Donant, disposant, causant.
  - Altres situacions: Hereu contractual / altres ascendents.

- Donatari, renunciant, definit.

Article 38 Llei 8/2022

Concepte, tipologia i caràcters essencials

Pel pacte successori de definició, els descendents legitimaris poden pactar la renúncia a la llegítima o per més de la llegítima, en la successió dels seus ascendents, en consideració a alguna donació, atribució o compensació que d'aquests, o del seu hereu contractual o d'altres ascendents, rebin o hagin rebut amb anterioritat.

A manca de declaració expressa, la definició s'entén limitada a la llegítima.

Article 45 Llei 8/2022

Definició i successió contractual

La definició limitada a la llegítima no invalida la donació universal de béns presents i futurs atorgada amb anterioritat, tant si fou feta a favor del mateix definit com a favor de terceres persones, ni tampoc no priva d'eficàcia cap de les seves disposicions, sens perjudici del que estableix l'article següent.

Si el donant universal ha imposat al donatari l'obligació de satisfer les llegítimes als seus legitimaris, aquest podrà complir-la, en vida del donant, mitjançant un pacte de definició, el qual tindrà la mateixa consideració que si fos fet pel donant.

El contingut de l'obligació de satisfer les llegítimes imposada al donatari universal es regeix pel que disposa l'article 14 d'aquesta llei.

La definició limitada a la llegítima no impedirà a l'ascendent atorgar posteriorment una donació universal de béns presents i futurs, tant si es fa a favor del mateix definit com a favor d'una tercera persona. Així mateix, tampoc no impedirà al renunciant l'atorgament posterior d'una definició per més de la llegítima.

PART I: ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

II.- Subjectes

2.- Representació voluntària.

3.- Capacitat i representació legal.

Article 8 Llei 8/2022

Capacitat en la definició

*En el pacte de definició, l'ascendent o disposant que atorga el pacte de definició ha de tenir la **capacitat** per contractar i la lliure disposició dels seus béns.*

*El descendent ha de tenir la **capacitat** per contractar i la lliure disposició del seus béns.*

*Ambdues parts poden actuar mitjançant **representació legal** o **voluntària**.*

El descendent menor emancipat pot actuar amb l'assistència de l'altre progenitor o, si escau, de defensor judicial.

El menor no emancipat, major de setze anys, que presti el consentiment al pacte ha de ser assistit per l'altre progenitor o, si escau, per defensor judicial.

PART I: ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

III.- Les prestacions de les parts:

1. Del donant: L'atribució i les seves condicions.
2. Del donatari: La renúncia i les seves classes.
  1. Elements subjectius
  2. Elements objectius
  3. Elements formals
  4. Elements temporals.

PART II: CONSEQÜÈNCIES DE L'ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

Conseqüències del pacte diferenciant entre els efectes en vida de l'ascendent causant i els efectes després de la seva mort.

1.- Efectes en vida de l'ascendent

- 1) Dret de retracte (articles 41 / articles 21 i 22 Llei 8/2022)
- 2) Resolució de mutu acord (article 42 Llei 8/2022)
- 3) Revocació del pacte (articles 43, 44 / articles 29, 31, 32, 33 Llei 8/2022)
- 4) Compatibilitat entre pactes
  - a) En cas de definició limitada a la legítima
  - b) En cas de definició per més de la legítima

1) PREMORIÈNCIA I DRET DE RETRACTE

Article 41 Llei 8/2022

Premoriència del definit

La premoriència del definit a l'ascendent, sense deixar descendència, suposarà la ineficàcia sobrevinguda de la definició i, en relació amb els béns transmesos, resultaran aplicables els articles 21 i 22 d'aquesta llei.

* REMISSIÓ AL DRET DE RETRACTE

Article 21 Llei 8/2022

Dret de retracte

La premoriència, sense descendència, del donatari universal al donant no produeix la reversió dels béns donats.

Si el donatari universal premor al donant, sense deixar descendència, aquest podrà exercir el dret de retracte previst en aquest article.

Aquest dret de retracte és personal i intransmissible.

El donant pot retreure tots o part dels béns immobles i de les participacions socials incloses en la donació universal, sempre que aquells subsisteixin en el patrimoni del donatari o s'hagin transmès per acte a títol gratuït o a títol oneros amb posterioritat a la mort, sense descendents, del donatari, sens perjudici de l'aplicació de les normes de la Llei hipotecària.

L'adquisició per part del donant dels béns retrets s'ha de fer amb les càrregues i els gravàmens imposats pel donatari.

Si el bé immoble objecte del retracte és l'habitatge habitual o la seu de l'empresa o negoci del donatari universal, a la mort del qual sigui deferit al cònjuge o a la parella estable del donatari premort, el donant només en podrà retreure la nua propietat. En aquest supòsit, el cònjuge o la parella estable en podrà conservar l'usdefruit vitalici, sense necessitat de formalitzar inventari ni prestar fiança, i en tot cas pot reclamar les quantitats invertides en el dit immoble.

El donant, en exercici del dret de retracte, succeirà el donatari amb exclusió de qualsevol altra persona amb dret a l'herència, fins i tot legitimaris. En canvi, els creditors del donatari conservaran els seus crèdits sobre els béns objecte de retracte.

Article 22 Llei 8/2022

Exercici del dret de retracte

El donant té un termini de caducitat de quatre anys, comptador des del moment de la mort del donatari universal, per atorgar la pertinent escriptura pública en la qual exerciti l'acció de retracte, que ha de notificar de manera fefaent als successors coneguts dels béns afectats.

En cas que els successors no siguin coneguts, la notificació es produirà en el tauler d'anuncis o instrument de publicitat equivalent dels ajuntaments corresponents al darrer domicili del donatari, o, si és distint, en el del lloc de la defunció del donatari i en el del lloc on radiquen la major part dels béns immobles objecte de retracte. Els edictes han d'estar exposats durant un mes.

En tot cas, el donant pot sol·licitar anotació preventiva del seu dret en el Registre de la Propietat on constin inscrits els béns objecte de retracte, d'acord amb les previsions de la Llei hipotecària.

Si es produeix una interpel·lació notarial per part d'algun dels successors del donatari afectats pel dret de retracte, el donant haurà de comunicar-los, en un termini màxim d'un mes, comptador des de la recepció del requeriment notarial, la seva intenció de procedir o no al retracte.

El donant perdrà el seu dret en cas de no fer la comunicació en el termini establert o, en el cas que, fent-la en el termini, no formalitzi l'escriptura pública d'exercici de retracte en el termini d'un any des de la comunicació.

Les despeses i els impostos sufragats pels successors del donatari amb motiu de l'adquisició o la conservació dels béns objecte de retracte, fets amb anterioritat a la recepció de la notificació de retracte, hauran de ser-los reemborsats pel donant.

2) DISSENTIMENT

Article 42 Llei 8/2022

Mutu dissentiment

El pacte de definició es pot deixar sense efecte per mutu acord entre disposant i definit, consignat en escriptura pública, i és necessària la mateixa capacitat que fou necessària per atorgar-lo.

3) REVOCACIÓ

Article 43 Llei 8/2022

Causas de revocació

El disposant o definidor pot revocar el pacte de definició en cas d'incórrer el definit en les causes que estableix [l'article 29](#) en els punts 1, 2, 3 o 4 d'aquesta llei. Les causes previstes en el número 4 de l'article 29 seran causes justes de desheretament.

La concurrència de les causes d'indignitat del punt 1 de l'article 29 suposarà la pèrdua definitiva del dret a llegítima.

Per contra, el renunciant recobrarà el seu dret a la llegítima:

1r. En el cas de revocació per incompliment de les condicions o càrregues imposades al definit, en el pacte de definició formalitzat d'acord amb el paràgraf primer de l'article 39 d'aquesta llei.

2n. En el cas que hagi procedit la revocació per aplicació de la causa número 3 de l'article 29 d'aquesta llei.

El renunciant també conservarà el seu dret a la llegítima en el cas de pèrdua de la titularitat dels béns donats, com a conseqüència d'un procediment de sanejament per evicció.

Article 44 Llei 8/2022

Exercici del procediment de revocació

En l'exercici del procés de revocació són aplicables els [articles 31, 32 i 33](#) d'aquesta llei.

* REMISSIÓ A LES CAUSES DE REVOCACIÓ

Article 29 Llei 8/2022

Causas generals de revocació

El donant també pot revocar unilateralment la donació universal:

1r. En cas d'incórrer el donatari en causa d'indignitat, en els termes prevists en l'article 7 bis de la Compilació.

Les causes previstes en les lletres a) i b) del punt 1 de l'article 7 bis esmentat suposaran la revocació automàtica de la donació sempre que el donant no faci manifestació expressa en contra. Així mateix, el donant pot perdonar-les en document públic.

2n. En cas d'incompliment voluntari de les càrregues imposades de manera expressa al donatari, sempre que el donant no hagi optat per exigir-ne el compliment.

3r. Per ruptura de relacions personals entre donant i donatari sempre que no sigui per causa imputable exclusivament al donant.

4t. En cas d'incórrer en causa d'ingratitude. En particular, són causes d'ingratitude:

a) Haver-li negat indegudament aliments.

b) Haver-lo maltractat físicament o psíquicament.

5è. En cas d'haver incorregut el donant en error excusable sobre qualitats o fets personals del donatari que suposin una pèrdua de confiança sobtevinguda, en el sentit que si haguessin existit en el moment de l'atorgament de la donació universal, el donant no l'hauria elegit com a hereu.

6è. Per una altra causa lícita prevista en la donació universal. En aquest cas, se'n podrà sol·licitar la constància en el Registre de la Propietat.

Article 39 Llei 8/2022

Contingut

La renúncia de la llegítima s'entén feta de manera pura i simple, encara que, en virtut de l'article 49 de la Compilació, la donació o l'atribució patrimonial estigui subjecta a l'obligació de complir determinades càrregues, al pacte de reversió o al de prohibició de disposar.

En aquests casos, s'entén renunciada la possibilitat d'exercir la facultat prevista en l'article 49 de la Compilació, pel fet que el renunciant coneix i accepta la disposició feta.

Article 7 bis Compilació DCIB

1. *Són indignes per succeir:*

- a) Els condemnats en judici penal per sentència ferma per haver atemptat contra la vida o per lesions greus contra el causant, el seu cònjuge, la seva parella estable o de fet o algun dels seus descendents o ascendents.*
- b) Els condemnats en judici penal per sentència ferma per delictes contra la llibertat, la integritat moral i la llibertat sexual, si l'ofès és el causant, el seu cònjuge, la seva parella estable o de fet o algun dels seus descendents o ascendents.*
- c) Els privats per sentència ferma de la pàtria potestat, tutela, guarda o acolliment familiar per causa que els sigui imputable, respecte del menor o discapacitat causant de la successió.*
- d) Els condemnats per sentència ferma a pena greu per delictes contra els deures familiars en la successió de la persona agreujada.*
- e) Els que hagin acusat el causant de delicte per al qual la llei assenyali pena greu, si és condemnat per denúncia falsa.*
- f) Els que hagin induït o obligat el causant a atorgar, revocar o modificar les disposicions successòries, o li hagin impedit atorgar-les, modificar-les o revocar-les.*
- g) Els que destrueixin, alterin o ocultin qualsevol disposició mortis causa atorgada pel causant.*
- h) En la successió de les persones amb discapacitat, els que no hagin prestat les atencions degudes en concepte d'aliments.*

* I AL PROCEDIMENT

Article 31 Llei 8/2022

Exercici notarial de la facultat de revocació

El donant pot revocar la donació universal en el termini d'un any comptador des que en va conèixer la causa.

El donant pot exercitar, per via notarial, la revocació de la donació universal, en document públic, que ha de ser notificat de manera fefaent al donatari o, en cas de mort d'aquest, als seus hereus.

El donatari o els seus hereus poden oposar-se a la revocació de la donació universal, de manera fefaent i en el termini màxim d'un mes comptador des de la recepció de la notificació. En cas de no oposar-s'hi, la donació quedarà sense efecte.

Article 32 Llei 8/2022

Procediment judicial de revocació

És procedent la via judicial per exercitar la revocació:

1r. En cas d'oposició del donatari o dels seus hereus. L'acció de revocació s'ha d'exercir en el termini d'un any comptador des de la notificació de la dita oposició.

2n. Quan s'hagi acordat el sotmetiment de la revocació a un procediment de mediació i aquesta hagi conclòs sense acord. L'acció de revocació s'ha d'exercir en el termini d'un any comptador des de l'acta de finalització.

3r. En cas que es desconegui el parador del donatari o, si escau, dels seus hereus.

4t. En cas que no hagi estat possible la notificació.

En aquests dos darrers supòsits, el termini d'un any s'ha de comptar des de l'atorgament del document públic de revocació. Mentre no transcorri aquest termini, el donant podrà continuar instant la notificació de la revocació.

Article 33 Llei 8/2022

Anotació preventiva de l'exercici de la revocació

El donant pot sol·licitar l'anotació preventiva de l'exercici de la revocació al Registre de la Propietat, d'acord amb la legislació hipotecària.

4) COMPATIBILITAT ENTRE PACTES

Article 45 Llei 8/2022

Definició i successió contractual

La definició limitada a la llegítima no invalida la donació universal de béns presents i futurs atorgada amb anterioritat, tant si fou feta a favor del mateix definit com a favor de terceres persones, ni tampoc no priva d'eficàcia cap de les seves disposicions, sens perjudici del que estableix l'article següent.

Si el donant universal ha imposat al donatari l'obligació de satisfer les llegítimes als seus legitimaris, aquest podrà complir-la, en vida del donant, mitjançant un pacte de definició, el qual tindrà la mateixa consideració que si fos fet pel donant.

El contingut de l'obligació de satisfer les llegítimes imposada al donatari universal es regeix pel que disposa l'article 14 d'aquesta llei.

La definició limitada a la llegítima no impedirà a l'ascendent atorgar posteriorment una donació universal de béns presents i futurs, tant si es fa a favor del mateix definit com a favor d'una tercera persona. Així mateix, tampoc no impedirà al renunciant l'atorgament posterior d'una definició per més de la llegítima.

Article 48 Llei 8/2022

Definició àmplia i successió contractual

La definició àmplia o per més de la llegítima es pot atorgar abans i després d'una donació universal de béns presents i futurs, tant si aquesta és a favor del mateix renunciant com si ho és a favor de terceres persones.

Tanmateix, no serà vàlid l'atorgament d'un nou pacte de definició a favor del mateix renunciant, excepte en el cas de revocació o resolució de l'anterior.

Article 14 Llei 8/2022

Clàusules addicionals

En la donació universal es poden establir limitacions, condicions i substitucions d'acord amb allò que es preceptua per a la successió testada.

En les donacions universals es poden efectuar nomenaments o encàrrecs relatius a la successió del donant, amb la mateixa amplitud i eficàcia que s'admet a les disposicions relatives a la successió testada.

Se li podrà imposar, a més, l'obligació de satisfer la llegítima als legitimaris del donant, ja sigui amb béns inclosos dins la donació universal, amb béns propis del donatari o en metàl·lic, d'acord amb les normes de la Compilació.

En la donació universal es pot fer constar que les divergències derivades d'aquesta se sotmetin a mediació.

PART II: CONSEQÜÈNCIES DE L'ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

2.- Efectes després de la mort de l'ascendent

- 1) Relació amb els testaments
  - a) En cas de definició limitada a la legítima
  - b) En cas de definició per més de la legítima:

- 2) Successió intestada
  - a) En cas de definició limitada a la legítima
  - b) En cas de definició per més de la legítima

1) RELACIÓ AMB ELS TESTAMENTS

Article 46 Llei 8/2022

Definició i successió testamentària

La definició limitada a la llegítima deixarà sense efecte les disposicions relatives a aquesta fetes a favor del renunciant, que constin en donació universal, en testament o en codicil, tant anteriors com posteriors a l'atorgament de la definició.

Així mateix, els llegats a càrrec de la part de lliure disposició i la institució d'hereu, a favor del definit, seran vàlids.

Article 49 Llei 8/2022

Definició àmplia i successió testamentària

La definició no limitada a la llegítima deixarà sense efecte totes les disposicions de caràcter patrimonial, ordenades a favor del renunciant, en testament o codicil anteriors al seu atorgament.

El nomenament dels descendents del definit, com a substituïts vulgars, serà vàlid i implicarà l'obligació d'aquells de col·locar allò rebut pel definit, sempre que l'ascendent no els hagi dispensat expressament.

Les disposicions fetes a favor del renunciant amb posterioritat a la definició seran vàlides.

2) RELACIÓ AMB LA INTESTADA

Article 47 Llei 8/2022

Definició i successió intestada

En cas que el donant definidor mori intestat, el descendent renunciant, que va atorgar definició limitada a la llegítima, serà cridat a heretar d'acord amb les regles de la successió intestada.

En la successió intestada, el definit no està obligat a col·lacionar els béns donats, exceptuant quan el donant definidor li ho hagi imposat, i quan la definició resulti inoficiosa, en relació amb el dret a llegítima de la resta de legitimaris.

Article 50 Llei 8/2022

Definició àmplia i successió intestada

En cas que el donant definidor mori intestat, el descendent renunciant que va atorgar definició no limitada a la llegítima, o els seus descendents, seran cridats a heretar d'acord amb les regles de la successió intestada.

En els supòsits de definició no limitada a la llegítima en els quals el definit sigui també cridat com a cohereu intestat, sens perjudici de l'aplicació de les regles de fixació de la llegítima d'acord amb la Compilació, el definit o els seus descendents hauran de col·lacionar allò que excedeix la llegítima, sempre que l'ascendent no els hagi dispensat expressament de col·lació en l'herència intestada.

PART II: CONSEQÜÈNCIES DE L'ATORGAMENT DEL PACTE DE DEFINICIÓ

- 1) Relació amb els testaments
- 2) El cas de la successió intestada
- 3) La computació i la col·lació
  - a) En cas de definició limitada a la legítima
  - b) En cas de definició per més de la legítima

3) COMPUTACIÓ / COL·LACIÓ

Article 40

Computació i col·lació de donacions

*A la mort del causant, els béns donats seran computats per al càlcul, de la manera que preveu el paràgraf tercer de **l'article 47 de la Compilació**, de la llegítima dels altres hereus forçosos, tret que aquests renunciïn expressament i vàlidament a la dita computació.*

*Els béns donats no seran col·lacionables en la partició si el donant no ho fa constar expressament així, amb les excepcions previstes en els **articles 49 i 50 d'aquesta llei**.*

En cas que, per l'aplicació del paràgraf anterior, sigui procedent la col·lació dels béns donats, el definit rebrà de menys tant com ja hagi rebut, però no haurà de compensar la resta de cohereus per la falta d'equivalència.

En cas de premorir el renunciant al disposant, els descendents d'aquell no podran exercitar el dret de representació.

COMPUTACIÓ LEGITIMÀRIA

Article 47 Compilació DCIB

La llegítima es podrà atribuir per qualsevol títol i conferirà als legitimaris el dret d'exercitar les accions de petició i divisió d'herència i de promoure el judici de testamentària, excepció feta del supòsit del pagament de la llegítima en metàl·lic.

Per fixar la llegítima es deduirà del valor que tenien els béns a la mort del causant l'import dels deutes i de les càrregues, sense incloure-hi les imposades al testament, i també les despeses de darrera malaltia, enterrament i funeral.

Al valor líquid determinat així, s'hi afegirà el de les liberalitats computables, pel que tenien en el moment de la mort, i se'n deduiran les millores útils i les despeses extraordinàries de conservació o reparació, costejades pel beneficiari i amb agregació de l'import dels deterioraments causats per culpa d'aquest que n'haguessin disminuït el valor.

PREVISIONS LEGALS DE COL·LACIÓ

Article 49 Llei 8/2022

Definició àmplia i successió testamentària

La definició no limitada a la llegítima deixarà sense efecte totes les disposicions de caràcter patrimonial, ordenades a favor del renunciant, en testament o codicil anteriors al seu atorgament.

*El nomenament dels descendents del definit, com a substituïts vulgars, serà vàlid i **implicarà l'obligació d'aquells de col·lacionar allò rebut pel definit, sempre que l'ascendent no els hagi dispensat expressament.***

Les disposicions fetes a favor del renunciant amb posterioritat a la definició seran vàlides.

Article 50 Llei 8/2022

Definició àmplia i successió intestada

En cas que el donant definidor mori intestat, el descendent renunciant que va atorgar definició no limitada a la llegítima, o els seus descendents, seran cridats a heretar d'acord amb les regles de la successió intestada.

*En els supòsits de definició no limitada a la llegítima en els quals el definit sigui també cridat com a cohereu intestat, sens perjudici de l'aplicació de les regles de fixació de la llegítima d'acord amb la Compilació, **el definit o els seus descendents hauran de col·lacionar allò que excedeix la llegítima, sempre que l'ascendent no els hagi dispensat expressament** de col·lació en l'herència intestada.*